

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

De la féodalité à la monarchie absolue : institutions politiques et mutations sociales en France du Moyen Âge au XVIIe siècle

Section 4: La contre-Réforme ou La Réforme
catholique

Irini Apostolou

Faculté des Lettres

Département de langue et de Littérature françaises

La contre-Réforme ou La Réforme catholique

- Réaction de l'église catholique face à la Réforme protestante

Le Concile de Trente (1545-1563)

- Convoqué par Paul III, suite à la demande de Charles-Quint, il est clôturé par Pie IV
- Le Concile de Trente fixe la doctrine du catholicisme

Le Concile de Trente I

Le Concile de Trente (1545-1563)

Le Concile de Trente II

- reconnaît l'autorité spirituelle du pape
 - réaffirme que la doctrine du salut se fait par la foi et les bonnes œuvres
 - définit la doctrine du péché originel
 - confirme le culte des saints et des reliques
 - déclare la Vulgate (traduction de la Bible) authentique
 - reconnaît la tradition comme moyen de l'interprétation de la Bible
 - confirme les sept sacrements

Le Concile de Trente III

- **Révision des institutions de l'église**
 - Triomphe de l'Épiscopat : renforcement de l'autorité des évêques
 - Interdiction du cumul des bénéfices
 - Amélioration de la formation des prêtres
 - Abolition des abus de l'église catholique
- **Bulle Benedictus Deus et Pater** : acceptation des décisions du concile par le pape Pie IV (1564)

La Compagnie de Jésus ou Société de Jésus

- Ordre religieux catholique fondé à Rome en 1540 par des étudiants de l'Université de Paris réunis autour de saint Ignace de Loyola (études théologiques à Paris).
 - Prédication
 - Confession
 - Catéchisme
 - Missions populaires
 - Enseignement et recherche scientifique
 - Les collèges jésuites
- Formation spirituelle
- Engagement missionnaire

Premiers vœux de la compagnie de Jésus à Montmartre

Le Saint-Office

Le Saint-Office succède à l'Inquisition médiévale (1542) :

- Respect de la doctrine et de la foi catholiques
- L'Index : répertoire de livres interdits (1564)
- Congrégation de l'Index (1571)

Les Guerres de Religion (1561-1598)

- Huit conflits qui ont ravagé la France
- Catholiques/ protestants
- Guises, Montmorency/Bourbons

Les causes des guerres de Religion

- La crise de la Réforme et la Contre-Réforme
- Le fanatisme religieux
- La faiblesse du pouvoir royal (François II, Charles IX, Henri III)
- L'ingérence des pays étrangers (Angleterre, Espagne)
- Conjuration d'Amboise (1560)

Catherine de Médicis

Catherine de Médicis
(reine mère) :

- politique de conciliation
- Politique de la bascule

François Clouet, *Catherine de Médicis*
(v. 1585)

Le triumvirat (1561)

- Le duc François de Guise,
- Le maréchal de Saint-André
- Le connétable Anne de Montmorency
- Exploitation du conflit religieux dans un but politique (contrôle de la famille royale)
- Catherine de Médicis cède au triumvirat
- Assassinat du duc de Guise (1563)

Antoine Caron, *Les massacres du Triumvirat* (1566)

Le tableau fait allusion au massacre de protestants durant les guerres de religion

Efforts de maintenir la paix religieuse

- Le Colloque de Poissy (1561)
- La Paix de Saint-Germain (1570) accorde des libertés restreintes aux protestants

L'échec de la conciliation

- Massacre de Wassy (1562)
- Massacre de la Saint-Barthélemy (le 24 août 1572)

Le massacre de la Saint-Barthélemy, (1572)

Tableau exécuté par François Dubois, (1572-84)

Édouard Debat-Ponsan,
Un matin devant la porte du Louvre, (1880)

Catherine de Médicis dévisage les protestants
massacrés au lendemain de la Saint-Barthélémy

Henri IV et les guerres de religion

- Victoire d'Ivry : l'armée royale contre la Ligue catholique (1590)
- Abjuration de sa foi protestante (1593)
- Sacre à Chartres (1594)
- Entrée à Paris (1594)
- Déclaration de la guerre à l'Espagne (1595)
- La guerre contre la Ligue catholique continue jusqu'en 1598
- L'Édit de Nantes (1598)
- La paix avec l'Espagne est obtenue par le traité de Vervins le 2 mai 1598 qui confirme celui de Cateau-Cambrésis

L'Édit de Nantes (1598) I

- Édit de pacification qui met fin aux guerres de religion
- Instauration d'un régime de coexistence religieuse
- assure aux protestants
 - la liberté de conscience
 - la liberté de culte (soigneusement délimitée)
 - l'égalité civile (accès aux charges et dignités)
 - des places de sûreté (garnisons)
 - et institue des chambres de justice mi-parties (juges catholiques et protestants)

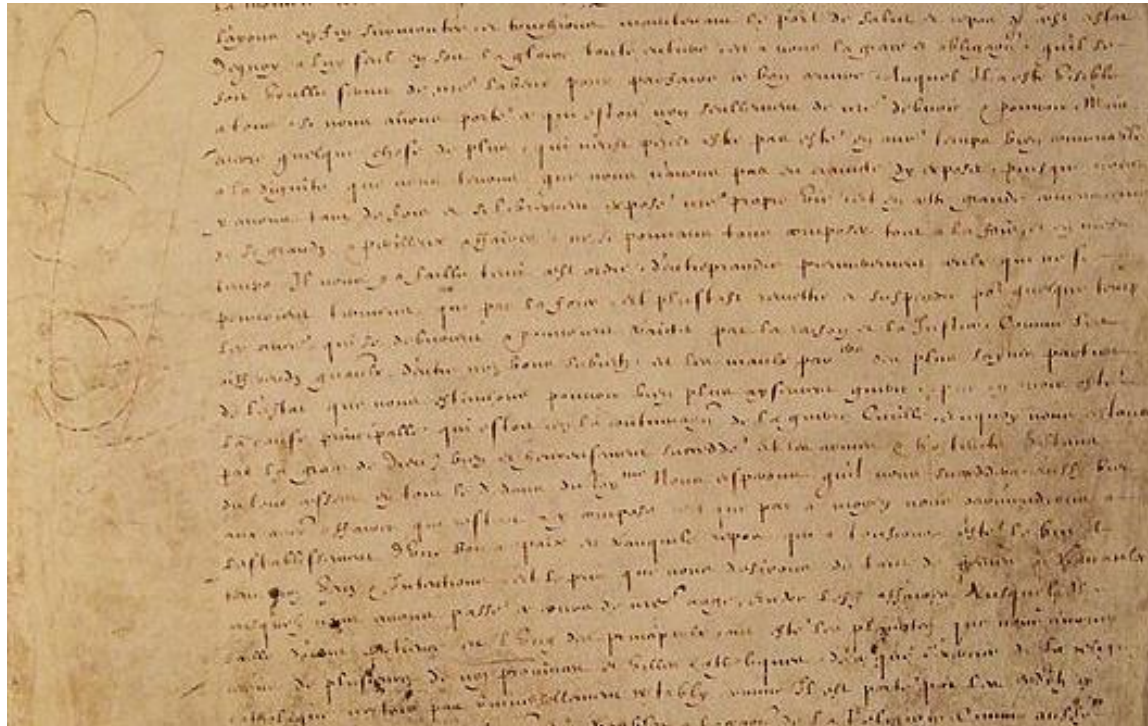
L'Édit de Nantes (1598) II

- Les parlements résistent à son enregistrement
- Le parlement de Paris l'enregistre le 25 février 1599 et le parlement de Rouen en 1609

La religion catholique est la religion dominante et officielle du royaume

L'Édit de Nantes (1598)

Le manuscript de l'Édit de Nantes

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Ειρήνη Αποστόλου 2015. Ειρήνη Αποστόλου. «Εκφάνσεις της Πολιτισμικής Ζωής στη Σύγχρονη Γαλλία. Ενότητα 4: La contre-Réforme ou La Réforme catholique». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/FRL5>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

"Η δομή και οργάνωση της παρουσίασης, καθώς και το υπόλοιπο περιεχόμενο, αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία της συγγραφέως και του Πανεπιστημίου Αθηνών και διατίθενται με άδεια Creative Commons Αναφορά Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή Έκδοση 4.0 ή μεταγενέστερη.

Οι φωτογραφίες που περιέχονται στην παρουσίαση προέρχονται από τους ιστοχώρους commons.wikimedia.org / wikipedia.com και είναι ελεύθερα διαθέσιμες με άδεια κοινού κτήματος (Public Domain)."

